

prof. JUDr. HELENA VÁLKOVÁ, CSc.

MINISTRYNĚ SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 19.1.2015

Čj. MSP-587/2014-OD-SPZ/4

Nejvyšší soud

Burešova 20

657 37 Brno

Věc: podezřelý V. M. – stížnost pro porušení zákona

Příloha:

-obsah spisů VSZ Olomouc sp. zn. 1 VZZ 2002/2014 a 1 VZT 95/2014

-kopie spisů OSZ Přerov sp. zn. 1 ZN 4237/2014 a KSZ Ostrava, pob. Olomouc, sp. zn. 5 KZT 471/2014

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu p o d á v á m ve prospěch podezřelého Ing. V. M.,

stížnost pro porušení zákona

proti usnesení státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci ze dne 25.7.2014, sp. zn. 5 KZT 471/2014, kterým byla podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu zamítnuta jako nedůvodná stížnost podaná JUDr. Mag. iur. M. M., Ph.D., MBA, ředitelem Krajského úřadu Olomouckého kraje, proti usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Přerově ze dne 13.6.2014 sp. zn. 1 ZN 4237/2014, jímž byl podle § 45 odst. 2 tr. řádu ustanoven obci Horní Moštěnice jako poškozené pro potřeby vedeného trestního řízení opatrovníkem Krajský úřad Olomouckého kraje.

Stížností pro porušení zákona je napadáno citované rozhodnutí státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, ve výroku, kterým byla zamítnuta stížnost ředitele Krajského úřadu Olomouckého kraje.

Policejní orgán Policie ČR, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, Územní odbor Přerov, oddělení hospodářské kriminality, SKPV, Přerov vede pod č.j. KRPM-139461-33/TČ-2013-140881 prověřování podle § 158 odst. 3 tr. řádu ve věci podezření z přečinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku, případně též přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit Ing. V. M. při výkonu funkce starosty obce Horní Moštěnice v souvislosti s přesunem trafostanice a způsobit tak jmenované obci škodu ve výši 92 428,- Kč.

Z dosud provedeného šetření policejního orgánu mimo jiné vyplynulo, že rada obce usneseními č. 49 ze dne 11.9.2012 a č. 51 ze dne 1.10.2012 ex post odsouhlasila postup starosty a proplacení nákladů na přesun trafostanice. Na vzniklou situaci nereagovalo ani zastupitelstvo obce, kontrolní výbor zastupitelstva obce a ani finanční výbor zastupitelstva obce, přestože konstatovaly pochybení starosty.

S ohledem na tato zjištění dospěl státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Přerově k názoru, že jsou zde dány podmínky podle § 45 odst. 2 tr. řádu, kdy zákonný zástupce poškozeného nemůže vykonávat svá práva podle trestního řádu a je nebezpečí z prodlení a je tak na místě ustanovit poškozenému k výkonu práv opatrovníka, kterým usnesením ze dne 13.6.2014 sp.zn. 1 ZN 4237/2014 ustanovil Krajský úřad Olomouckého kraje, jehož stížnost proti tomuto usnesení byla následně státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, jako nedůvodná zamítnuta.

Postupem Okresního státního zastupitelství v Přerově a Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, došlo při rozhodování v předmětné trestní věci k porušení zákona, a to v § 45 odst. 2 tr. řádu a dále § 147 odst. 1 a 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu.

Z hlediska formálního je usnesení Okresního státního zastupitelství v Přerově nezákonné již proto, že opatrovník byl přibrán podle § 45 odst. 2 tr. řádu, které to však neumožňuje. Bylo totiž rozhodováno podle § 45 odst. 2 tr. řádu, nikoli však per analogiam. Pod pořadovým číslem 2/2009 bylo vydáno výkladové stanovisko tehdejší nejvyšší státní zástupkyně, podle něhož vyvstane-li v přípravném řízení možnost střetu zájmů u právnické osoby vystupující v postavení poškozeného, přichází v úvahu, aby státní zástupce ustanovil poškozené právnické osobě opatrovníka postupem podle § 45 odst. 2 tr. řádu per analogiam; vždy však se souhlasem osoby, která se má stát opatrovníkem. Podle tohoto stanoviska chybí konkrétní úprava pro případy ustanovení opatrovníka právnické osobě. To platí i v současné době. Stanovisko přihlédlo k novele občanského soudního řádu, v níž podle § 29 odst. 2 bylo stanoveno, že opatrovníka ustanoví předseda senátu též právnické osobě, která jako účastník řízení nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat, nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat, je-li tu nebezpečí z prodlení. Použití analogie podmiňuje to, že hrozí nebezpečí z prodlení.

Z usnesení Okresního státního zastupitelství v Přerově tedy, jak bylo uvedeno již výše, vyplývá, že starosta obce Horní Moštěnice je podezřelý ze způsobení škody obci ve výši 92 428,- Kč, a to v souvislosti s přesunem trafostanice. Tento čin je právně kvalifikován jako přečin porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku a eventuálně se uvádí též přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Dále mělo z provedeného šetření vyplynout, že Rada obce Horní Moštěnice svými usneseními z 11.9. a 1.10.2012 ex post odsouhlasila postup starosty a proplacení nákladů na přesun trafostanice a na vzniklou situaci nereagovalo ani zastupitelstvo obce, což má vyplývat ze zápisů z jednání konaných 10.9. a 3.12.2012, 3.4., 20.5. a 2.9.2013 a neměl reagovat ani kontrolní výbor zastupitelstva obce a ani finanční výbor zastupitelstva obce, ač konstatovaly pochybení starosty. V usnesení Okresního státního zastupitelství v Přerově se konkrétně citují § 7 odst. 1, § 84 odst. 1, § 99 odst. 1 a § 103 odst. 1 zákona o obcích a dále § 67 odst. 1 písm. c) zákona o krajích.

Z odůvodnění předmětného usnesení pak dále vyplývá, že ke stavební akci – přeložení transformátoru došlo na základě objednávky starosty bez schválení rady obce. Dílo z části zhotovila společnost S. a.s. (v ceně 61.152,- Kč) a část obec (v ceně 31.276,- Kč). V důsledku toho, že rada ani zastupitelstvo nepovažovaly za důvodné zjednání nápravy, vznikla kolize mezi zájmy poškozené obce a orgány obce, a proto je třeba, aby zájmy poškozené hájil opatrovník. Nejvhodnějším opatrovníkem se má jevit krajský úřad, neboť se jedná o subjekt odborně způsobilý, který podle § 67 zákona o krajích vykonává přenesenou působnost a poskytuje metodickou pomoc obcím. Z rozsahu pravomoci krajských úřadů má vyplývat, že do samostatné působnosti obcí mohou zasahovat jen způsobem stanoveným zákonem.

Krajský úřad napadl usnesení Okresního státního zastupitelství v Přerově stížností, v níž tvrdil, že jako jeden z orgánů Olomouckého kraje nemůže být opatrovníkem, když absentuje jeho právní osobnost, a proto není způsobilý právně jednat. Výkon funkce opatrovníka by byl výkonem samostatné působnosti (je třeba poznamenat, že funkce opatrovníka se vykovává v přenesené působnosti, ale pokud by opatrovník namísto obce uplatňoval náhradu škody a rozhodoval v majetkoprávních otázkách, konal by v samostatné působnosti obce) a kraje nejsou způsobilé poskytovat odbornou pomoc při výkonu samostatné působnosti obce. Jedná se o dva samostatné subjekty, které při výkonu samostatné působnosti mohou být v konkurenčním vztahu. Krajský úřad je ve správním řízení odvolacím orgánem proti rozhodnutím obcí, která mohou být vydána i v samostatné působnosti obce a i proto hrozí kolize zájmů.

Usnesením Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 25.7.2014 sp. zn. 5 KZT 471/2014 byla podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu zamítnuta stížnost podaná 23.6.2014 JUDr. Mag. iur. M. M., Ph.D. MBA, ředitelem Krajského úřadu Olomouckého kraje proti shora označenému usnesení Okresního státního zastupitelství v Přerově.

Předně je třeba uvést, že z hlediska formálního nebyl tímto usnesením odstraněn nedostatek usnesení Okresního státního zastupitelství v Přerově spočívající v tom, že bylo opřeno o § 45 odst. 2 tr. řádu a nikoli o § 45 odst. 2 tr. řádu per analogiam.

Z hlediska formálního pak také neměla být zamítána stížnost JUDr. Mag. iur. M. M., nýbrž Krajského úřadu Olomouckého kraje, který byl ustanoven opatrovníkem a který s tímto usnesením nesouhlasil.

Z hlediska formálního mělo být stížnosti vyhověno již jen proto, že ustanovený opatrovník nesouhlasil se svým ustanovením a takový opatrovník nemůže být ustanoven.

Z odůvodnění usnesení Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, vyplývá, že stížnost byla zamítnuta proto, že pro ustanovení kolizního opatrovníka byly splněny zákonné podmínky. Bylo přisvědčeno, že krajský úřad nemá právní subjektivitu, kterou má Olomoucký kraj. Podle napadeného usnesení je krajský úřad jeho výkonným orgánem, do jehož činnosti se právní subjektivita kraje promítá. Trestní řád nestanoví pro výběr osoby opatrovníka žádná závazná pravidla. Nesmí však existovat konflikt zájmů v konkrétní trestní věci. Proto je irelevantní, že ke konfliktu zájmů by mohlo teoreticky dojít. Z ničeho nevyplývá, že by se zájmy ustanoveného opatrovníka a poškozené obce měly v dané trestní věci lišit. Tím byly vypořádány stížnostní námitky.

Úvodem stížnostní argumentace je třeba citovat některá ustanovení právních předpisů, k nimž nepřihlíželo výkladové stanovisko. Především se jedná o občanský zákoník č. 89/2012 Sb. a zákon č.

128/2000 Sb., o obcích. Cituji však i Ústavu, občanský zákoník č. 40/1964 Sb., zákon o krajích č. 129/2000 Sb. a občanský soudní řád č. 99/1963 Sb.

Podle § 20 nového občanského zákoníku je právnickou osobou organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnické osoby veřejného práva podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny; ustanovení tohoto zákona se použije jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob.

Podle § 27 odst. 3 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. mohl soud ustanovit opatrovníkem orgán místní správy, popřípadě jeho zařízení, jestliže bylo oprávněno vystupovat svým jménem (ustanovení vyložil Ústavní soud ve svém rozhodnutí II. ÚS 995/07 tak, že orgánem místní správy je obec, která opatrovnickou funkci vykonává, jako organizační součást státu a nikoli jako korporace nadaná územní samosprávou).

Podle § 63 nyní platného občanského zákoníku nelze jmenovat opatrovníkem osobu nezpůsobilou právně jednat, nebo osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy opatrovance a ani provozovatele zařízení, kde opatrovanec pobývá, nebo kterému poskytuje služby, nebo osobu závislou na takovém zařízení.

Podle § 151 občanského zákoníku zákon stanoví, popřípadě zakladatelské právní jednání určí, jakým způsobem a v jakém rozsahu členové orgánu právnické osoby za ni rozhodují a nahrazují její vůli.

Podle § 163 občanského zákoníku statutárnímu orgánu náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon, nebo rozhodnutí orgánů veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby.

Podle § 165 odst. 2 občanského zákoníku soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, jsou-li zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby a nemá-li právnická osoba jiného člena orgánu schopného ji zastupovat.

Podle § 457 odst. 1 občanského zákoníku (jedná se o obecné ustanovení, vztahující se ke všem případům, což platí i o níže citovaných § 457, 463, 472 a 486) opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv.

Podle § 463 odst. 1 občanského zákoníku opatrovníka jmenuje soud; současně určí rozsah opatrovníkových práv. Osoba, které byl opatrovník jmenován, se na dobu trvání opatrovnictví stává opatrovancem.

Podle § 464 odst. 1 občanského zákoníku nejedná-li se o správu jmění, lze osobě jmenovat pouze jediného opatrovníka.

Podle § 467 odst. 1 občanského zákoníku opatrovník při plnění svých povinností naplňuje opatrovancova právní prohlášení a dbá jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi. Není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmu opatrovance.

Podle § 471 odst. 3 občanského zákoníku způsobilost být veřejným opatrovníkem má obec, kde má opatrovanec bydliště, nebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu; jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona není vázáno na jeho souhlas.

Podle § 472 občanského zákoníku je-li jmenován opatrovník, může opatrovanec, nebo každá osoba opatrovanci blízká, žádat o ustanovení opatrovnické rady.

Podle § 486 občanského zákoníku soud jmenuje opatrovníka právnické osobě, která to potřebuje, aby mohly být spravovány její záležitosti, nebo aby mohla být hájena její práva. Opatrovníkem právnické osoby může soud jmenovat jen osobu, která splňuje podmínky stanovené pro způsobilost být členem statutárního orgánu.

Podle § 487 odst. 1 občanského zákoníku práva a povinnosti opatrovníka právnické osobě platí obdobně ustanovení o právech a povinnostech člena statutárního orgánu. Působnost opatrovníka se přiměřeně řídí ustanoveními o působnosti statutárního orgánu.

Podle § 29 odst. 2 občanského soudního řádu opatrovníka ustanoví předseda senátu též právnické osobě, která jako účastník řízení nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat, nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat, je-li tu nebezpečí z prodlení. Podle odstavce 4 citovaného ustanovení opatrovníkem soud jmenuje zpravidla osobu blízkou, případně jinou vhodnou osobu, nebrání-li tomu zvláštní důvody. Advokáta lze jmenovat opatrovníkem, jen jestliže jím nemůže být jmenován někdo jiný. Jinou osobu než advokáta lze jmenovat opatrovníkem jen, jestliže s tím souhlasí.

Podle § 31 občanského soudního řádu ustanovený opatrovník má stejné postavení jako zástupce na základě procesní plné moci.

Podle § 1 zák. č. 128/2000 Sb., zákona o obcích, je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů.

Podle § 2 odst. 1 zákona o obcích je obec veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.

Podle § 5 zákona o obcích je obec samostatně spravována zastupitelstvem obce; dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce (obdobně to platí o městu a městysu).

Podle § 7 zákona o obcích obec spravuje své záležitosti samostatně. Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat jen, vyžaduje-li si to ochrana zákona a jen způsobem, který stanoví zákon. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem.

Podle § 35 zákona o obcích náleží do samostatné působnosti obce záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeným krajům, nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce, nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon. Do samostatné působnosti obce patří zejména záležitosti uvedené v § 84, § 85 a § 102 zákona o obcích. V § 84 a § 85 je stanoveno, co je vyhrazeno zastupitelstvu obce. Mimo jiné je zde stanoveno, že zastupitelstvu náleží vzdání se práva a prominutí dluhu vyššího než 20.000,- Kč. Znamená to, že jen zastupitelstvu obce náleží rozhodnout, že nebude uplatňovat náhradu škody vyšší než 20.000,- Kč. V § 102 zákona o obcích je pak stanoveno, co náleží radě obce.

Podle § 99 zákona o obcích je rada obce výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. Radu obce tvoří starosta, místostarosta a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce.

Podle § 103 zákona o obcích starosta zastupuje obec navenek.

Zákon o obcích upravuje dva druhy státního dohledu nad územní samosprávou, resp. nad výkonem samostatné působnosti. Jedná se o:

1) Dozor, který je upraven v § 123 – 128 zákona o obcích.

2) Kontrolu výkonu samostatné působnosti, která je upravena v § 129 - § 129c zákona o obcích.

Ze znění shora citovaných ustanovení lze dovodit, že oprávnění dozoru náleží krajskému úřadu podle § 125 zákona o obcích, a to ve vztahu k nařízením obce a podle § 126 - § 128 zákona o obcích ve vztahu k usnesením, rozhodnutím, nebo opatřením v samostatné působnosti. Podle shora citovaných ustanovení však krajskému úřadu nenáleží oprávnění kontroly. Je tak zřejmé, že krajský úřad způsobem zde stanoveným může zasahovat do výkonu samostatné působnosti obce.

Podle § 1 odst. 3 zák. č. 129/2000 Sb., zákona o krajích, je kraj samostatně spravován zastupitelstvem kraje; dalšími orgány kraje jsou rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad.

Podle § 67 odst. 1 písm. a) zákona o krajích přezkoumává krajský úřad rozhodnutí vydaná orgány obce v řízení podle zvláštních zákonů a podle písm. c) poskytuje obcím odbornou pomoc.

Dle § 2 odst. 5 tr. řádu orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu. V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení objasňují způsobem uvedeným v tomto zákoně i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. V řízení před soudem státní zástupce a obviněný mohou na podporu svých stanovisek navrhnout a provádět důkazy. Státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného. To nezbavuje soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí.

Dle § 2 odst. 6 orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Dle § 45 odst. 2 tr. řádu v případech, v nichž zákonný zástupce poškozeného nemůže vykonávat svá práva uvedená v odstavci 1 a je nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v přípravném řízení státní

zástupce ustanoví k výkonu těchto práv poškozenému opatrovníka. Proti rozhodnutí o ustanovení opatrovníka je přípustná stížnost.

Ve stížnosti proti usnesení Okresního státního zastupitelství v Přerově Krajský úřad Olomouckého kraje argumentoval tak, že je zřejmé, že nesouhlasí se svým ustanovením do funkce opatrovníka. Pak je ovšem usnesení Krajského státního zastupitelství v Ostravě, které stížnost zamítlo jako nedůvodnou, nezákonné. O tom, že opatrovníkem může být ustanovena jen osoba se svým souhlasem opakovaně judikoval Ústavní soud České republiky. Stalo se tak např. v jeho rozhodnutích I. ÚS 204/2000, nebo IV. ÚS 744/2005. Jen v případech stanovených právními předpisy není třeba souhlasu opatrovníka. Za účinnosti nového občanského zákoníku je to například ustanovení § 471. To však jen při ustanovování opatrovníka fyzické osobě.

K napadeným usnesením je na místě uvést, že z nich nevyplývá, jaké nebezpečí z prodlení hrozí. Nebezpečí nelze dovést jen z toho, že starosta obce je podezřelý z trestné činnosti a rada obce dodatečně schválila jeho postup a další orgány obce jsou nečinné. Přitom se jedná o zákonnou podmínku pro aplikaci § 45 odst. 2 tr. řádu, a to i per analogiam. Pro postup podle citovaného ustanovení nepostačuje v nich tvrzený střet zájmů mezi zájmy poškozené obce a orgány obce. Zdůrazňuji, že usnesení bylo vydáno ve stadiu prověřování. Za tohoto stavu nemůže být rozhodné, že „akci“ ex post odsouhlasila rada a že zastupitelstvo odpovídajícím způsobem nereagovalo. I když se vyjde z toho, že tato zjištění jsou správná, tak neodůvodňují existenci nebezpečí z prodlení. O tomto nebezpečí v odůvodněných přezkoumávaných usnesení není ničeho.

Mám také za to, že závěr napadených usnesení o existenci střetu zájmů není dostatečně podložen. Předmětná stavební akce, jíž se měl starosta dopustit trestné činnosti, byla v samostatné působnosti obce a obci náleží i rozhodování o dalším postupu. V trestním řízení je třeba respektovat shora citované ustanovení § 165 odst. 2 a § 486 občanského zákoníku. Při jejich aplikaci nelze existenci střetu zájmů dovést.

Nejvyšším orgánem obce v oblasti samostatné působnosti je zastupitelstvo obce. Existenci střetu zájmů lze dovést jen tehdy, pokud by bylo zjištěno, že obec nemůže zastupovat žádný člen rady, obecního úřadu ani zastupitelstva. Tím však v přezkoumávaných usneseních nebylo argumentováno.

Současně vzniká otázka, zda a do jaké míry může opatrovník, přibráný postupem podle § 45 odst. 2 tr. řádu per analogiam, jednat v rozporu s vůlí právnické osoby. K tomu je třeba uvést, že právnická osoba, které by byl takto ustanoven opatrovník, není tímto rozhodnutím žádným způsobem omezena v právech a povinnostech, není omezena její právní způsobilost a její orgány tak nadále mohou vytvářet vůli právnické osoby. V trestním řádu pak není stanoveno, že takto ustanovený opatrovník může jednat proti vůli právnické osoby.

Dále vzniká otázka, zda lze za opatrovníka přibírat orgány obcí či krajů. Jejich orgány totiž nemají právní způsobilost, nemohou samostatně jednat. Krajské státní zastupitelství v Ostravě ve svém usnesení odmítlo argumentaci, že nelze za opatrovníka ustanovit orgán Olomouckého kraje, a to odůvodnilo tím, že Krajský úřad Olomouckého kraje je orgánem, do jehož činnosti se subjektivita promítá. Tuto argumentaci by bylo možné akceptovat jen v případě ustanovování opatrovníků nezletilým. I v současné době je možné takto ustanovovat opatrovníky, a to vzhledem k § 807 občanského zákoníku a § 4 zák. č. 359/99 o sociálně právní ochraně dětí. Podle těchto právních předpisů se ustanovují opatrovníci nezletilým a těmito opatrovníky mohou být orgány sociálně právní ochrany vyjmenované v zák. č. 359/1999, mezi nimiž v § 4 písm. a) – c) jsou uvedeny krajské úřady, obce s rozšířenou působností, obecní a újezdní úřady.

Podle § 486 občanského zákoníku opatrovníkem právnické osoby může soud jmenovat jen osobu, která splňuje podmínky stanovené pro způsobilost být členem statutárního orgánu. Členem statutárního orgánu mohou být jen právnické či fyzické osoby. K tomu lze odkázat např. na § 21 o.s.ř., podle něhož statutární orgán tvoří osoby právnické a fyzické. Členem statutárního orgánu tak nemůže být orgán krajského úřadu.

Na závěr je ponechána otázka nejsložitější. Jedná se o otázku, zda ustanovením Krajského úřadu Olomouckého kraje opatrovníkem obci Horní Moštěnice došlo k nezákonnému zásahu do samostatné působnosti obce. V tomto případě se jedná o aplikaci Ústavy ČR, zákona o obcích a zákona o krajích.

Podle čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR lze státní moc uplatňovat jen v případech, v mezích a způsobem, který stanoví zákon. Toto ustanovení je citováno proto, že podle § 45 odst. 2 tr. řádu by mělo být rozhodováno per analogiam. Z toho se dovozuje, že pokud absentuje v trestním řádu konkrétní právní úprava, podle níž by mělo docházet k ustanovování opatrovníků právnickým osobám tak při takovém postupu podle § 45 odst. 2 tr. řádu per analogiam v případech týkajících se územních samospráv, patrně nejde o postup, který stanoví zákon. Navíc mám za to, že v tomto konkrétním případě byla analogie použita v neprospěch obviněného. Má-li být důvodem pro ustanovení opatrovníka to, že rada obce dodatečně schválila postup starosty, tak to může vyústit v rozhodnutí neuplatňovat náhradu škody. Jestliže by měl náhradu škody uplatnit opatrovník, tak je zřejmé, že tím by došlo ke zhoršení postavení později obviněného.

Obecně platí, že možnost použití analogie se váže na absenci právní úpravy v zákoně, a to nejdříve lege artis a není-li to možné, pak iuris. Mám za to, že ve veřejném právu je možnost použití analogie více zúžena, než v soukromém právu.

V trestním řádu absentuje úprava ustanovování opatrovníka právnické osobě. Při jejich ustanovování je třeba přihlížet k právním úpravám obsaženým v jiných právních předpisech. Tato právní úprava je obsažena především v občanském zákoníku. Tento právní předpis však má soukromoprávní povahu. V případech, které se dotýkají obcí a krajů, je proto třeba přihlížet i k právní úpravě obsažené v zák. č. 128/2000 Sb., o obcích, a zák. č. 129/2000 Sb., o krajích, a především je třeba přihlídnout k Ústavě a k Listině základních práv a svobod.

Ustanovením opatrovníka se ukládají povinnosti. Ty podle Ústavy lze ukládat jen na základě zákona. Kraje mohou zasahovat do věcí v samostatné působnosti obcí jen v případech stanovených zákonem. Takovým ustanovením však není § 45 odst. 2 tr. řádu. Za tohoto stavu mám spíše za to, že v této věci je použití analogie § 45 odst. 2 tr. řádu způsobem uvedeným v přezkoumávaných usneseních nezákonné.

Současně je také třeba poukázat na čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož povinnosti mohou být ukládány pouze na základě zákona a v jeho mezích. V důsledku tohoto ustanovení pak vzniká opět otázka oprávněnosti použití analogie.

Zákon o obcích vymezil, co náleží do samostatné působnosti obce, kdo a jak vytváří vůli obce a za jakých podmínek a jak může krajský úřad zasahovat do samostatné působnosti obce. Při rozhodování o ustanovení opatrovníka v případech, v nichž jde o samostatnou působnost obce, je třeba respektovat zákonnou úpravu a nelze ustanovovat opatrovníkem krajské úřady ani kraje, které výkonem funkce opatrovníka nemohou zasahovat do samostatné působnosti obce. Obec a její orgány, bez ohledu na ustanoveného opatrovníka, mohou totiž vytvářet svou vůli a rozhodovat. Pokud by měl opatrovník – krajský úřad - v trestním řízení vytvářet vůli obce jinak, než jak její orgány, tak by v trestním řádu muselo být obsaženo ustanovení, že k tomu je opatrovník oprávněn.

Postupem Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, došlo při rozhodování v předmětné trestní věci, podle mého názoru, k porušení zákona v neprospěch podezřelého Ing. V. M., a to zejména v ustanovení § 45 odst. 2 tr. řádu, tedy v ustanovení upravujícího ustanovování opatrovníka, a dále v § 147 odst. 1 a 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu upravujících přezkoumnou činnost nadřízeného orgánu při rozhodování o stížnosti v trestním řízení.

S ohledem na výše uvedené **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud České republiky:

1) podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že usnesením státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 25.7.2014 sp. zn. 5 KZT 471/2014, a v řízení, jenž takovému rozhodnutí předcházelo, konkrétně usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství

v Přerově ze dne 13.6.2014 sp. zn. 1 ZN 4237/2014, byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5 a 6, § 45 odst. 2, § 147 odst. 1 a v § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu, a to v neprospěch podezřelého Ing. V. M.,

3) podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 25.7.2014 sp. zn. 5 KZT 471/2014 zrušil a zrušil i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,

4) a dále rozhodl podle § 270 odst. 1 tr. řádu a přikázal Krajskému státnímu zastupitelství v Ostravě, pobočce v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednalo a rozhodlo.